

Sygn. akt III KK 247/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Dariusz Kala (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Protokolant Marta Brylińska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Andrzeja Pogorzelskiego,
w sprawie **A. K.**

skazanego z art. 288 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 2 lipca 2020 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości -Prokuratora Generalnego na
korzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w T.

z dnia 31 sierpnia 2017 r., sygn. akt IX Ka (...)

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w T.

z dnia 22 grudnia 2016 r., sygn. akt VIII K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok w punktach I.3, I.4 i II i w tym
zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w T. do
ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

A. K. został oskarżony o to, że:

1. w okresie od 21.03.2016 r. do 04.04.2016 r. w T. przy ul. O. dokonał umyślnego uszkodzenia mienia poprzez zabicie szyb w drzwiach wejściowych do klatki schodowej powodując straty w wysokości 1200 zł na szkodę Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w T. tj. o czyn z art. 288 § 1 k.k.
2. w dniu 20.11.2015 r. w T. przy ul. O. dokonał umyślnego uszkodzenia autobusu poprzez zabicie szyby bocznej w autobusie MZK o nr bocznym (...) i nr rej. (...) powodując straty w wysokości 2325,22 zł na szkodę Miejskiego Zakładu Komunikacji w T. tj. o czyn z art. 288 § 1 k.k.
3. w dniu 03.02.2016 r. w T. przy ul. O. dokonał umyślnego uszkodzenia autobusu poprzez zabicie szyby w drzwiach przednich autobusu o nr rej. (...) linii nr 30 o nr bocznym (...) powodując straty w wysokości 900 zł na szkodę Miejskiego Zakładu Komunikacji w T. tj. o czyn z art. 288 § 1 k.k.
4. w dniu 01.06.2016 r. w T. przy ul. O. dokonał umyślnego uszkodzenia mienia poprzez zabicie szyb w drzwiach balkonowych poprzez jej przestrzelenie powodując straty w wysokości 470 zł na szkodę M. J. tj. o czyn z art. 288 § 1 k.k.
5. w dniu 02.06.2016 r. w T. przy ul. O. dokonał umyślnego uszkodzenia mienia poprzez zabicie szyb w łazience poprzez jej przestrzelenie powodując straty w wysokości 470 zł na szkodę M. J. tj. o czyn z art. 288 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 22 grudnia 2016 r., sygn. akt VIII K (...), Sąd Rejonowy w T. :

- I. uznał oskarżonego A. K. za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu w pkt I aktu oskarżenia z tym ustaleniem, że wysokość szkody wynosi co najmniej 800 (osiemset) złotych, tj. przestępstwa z art. 288 § 1 k.k. i za to, po zastosowaniu art. 37a k.k., na podstawie art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 34 § 1 a pkt 1 k.k. i art. 35 § 1 k.k. wymierzył mu karę 6 (sześciu) miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 (trzydziestu) godzin miesięcznie;
- II. uznał oskarżonego A. K. za winnego popełnienia czynów zarzucanych mu w pkt II i III aktu oskarżenia z tym ustaleniem, że stanowiły one ciąg przestępstw, tj. za winnego popełnienia przestępstw z art. 288 § 1 k.k. i za to w myśl art. 91 § 1

k.k., po zastosowaniu art. 37a k.k., na podstawie art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 34 § 1 a pkt 1 k.k. i art. 35 § 1 k.k. wymierzył mu karę 6 (sześciu) miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 (trzydziestu) godzin miesięcznie;

III. uznał oskarżonego A. K. za winnego popełnienia czynów zarzucanych mu w pkt IV i V aktu oskarżenia z tym ustaleniem, że stanowiły one przestępstwo ciągłe oraz że wysokość szkody wyniosła co najmniej 800 (osiemset) złotych, tj. za winnego popełnienia przestępstw z art. 288 § 1 k.k. i za to w myśl art. 91 § 2 k.k., po zastosowaniu art. 37a k.k., na podstawie art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 34 § 1 a pkt 1 k.k. i art. 35 § 1 k.k. wymierzył mu karę 6 (sześciu) miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 (trzydziestu) godzin miesięcznie;

IV. na mocy art. 85 § 1 i 2 kk, art. 86 § 1 i § 3 k.k. oraz art. 91 § 2 k.k. w miejsce kar ograniczenia wolności wymierzonych w pkt I, II i III wyroku wymierzył oskarżonemu A. K. karę łączną 10 (dziesięciu) miesięcy ograniczenia wolności polegającą wykonywaniu nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 (trzydziestu) godzin w stosunku miesięcznym;

V. na mocy art. 63 § 1 k.k. na poczet kary łącznej ograniczenia wolności orzeczonej w pkt IV wyroku zaliczył oskarżonemu zatrzymanie od dnia 02 czerwca 2016 r. do 03 czerwca 2016 r. tj. 1 (jeden) dzień;

VI. na mocy art. 46 § 1 k.k. zobowiązał oskarżonego do naprawienia szkód wyrządzonych poszczególnymi przestępstwami poprzez zapłacenie:

- kwoty 800 (ośmiuset) złotych na rzecz Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w T. ,
- kwoty 800 (ośmiuset) złotych na rzecz M. J.

VII. na mocy art. 86 § 1 i § 3 k.k. na poczet kary łącznej ograniczenia wolności orzeczonej w pkt IV wyroku zaliczył okres zatrzymania w dniach od 02 czerwca 2016 r. do dnia 03 czerwca 2016 r. to jest 1 (jeden) dzień;

VIII. na mocy art. 44 § 2 k.k. orzekł przepadek na rzecz Skarbu Państwa dowodów rzeczowych w postaci: czarnego plastikowego opakowania z zawartością srebrnych kulek w ilości 13 sztuk i czarnych kulek w ilości 10 (sztuk) (1 op.), naboji gazowych do broni pneumatycznej koloru srebrnego (3 szt.), broni pneumatycznej marki Elite

II o nr 13F18342 z magazynkiem załadowanym na kulki koloru srebrnego z nabojem gazowym koloru srebrnego (1 szt.);

IX. zwolnił oskarżonego od obowiązku uiszczenia opłaty sądowej, zaś wydatkami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Od powyższego wyroku apelację wywiódł prokurator, który zaskarżył go w części dotyczącej orzeczenia o karze na niekorzyść oskarżonego, zarzucając mu:

1. „obrazę przepisu prawa materialnego, tj. art. 12 k.k. poprzez jego niezastosowanie w kwalifikacji prawnej czynu ciągłego przypisanego oskarżonemu w pkt. III,
2. obrazę przepisu prawa materialnego, tj. art. 91 § 2 k.k. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie przy wymiarze kary w pkt. III wyroku zamiast par. 1 art. 91 kk w sytuacji, gdy sąd uznał, że czyny opisane w pkt IV i V aktu oskarżenia stanowią ciąg przestępstw, określonych w art. 288 par. 1 k.k.,
3. obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 86 § 1 i 3 k.k. poprzez nieprawidłowe ich wskazanie w punkcie VII wyroku jako podstawy zaliczenia okresu zatrzymania na poczet orzeczonej kary łącznej ograniczenia wolności, w przypadku, gdy podstawę taką stanowi przepis art. 63 § 1 k.k., a ponadto rozstrzygnięcie w tym zakresie zostało już zawarte w pkt. V wyroku”.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o:

1. „zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie III poprzez uznanie A. K. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 288 § 1 w zw. z art. 12 k.k.;
2. zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie III poprzez wskazanie podstawy wymiaru kary art. 91 § 1 k.k. zamiast art. 91 par. 2 k.k.;
3. uchylenie pkt. VII wyroku;
4. w pozostałej części o utrzymanie wyroku w mocy”.

Wyrokiem z dnia 31 sierpnia 2017 r., sygn. akt IX Ka (...), Sąd Okręgowy w T. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

„I.

1. uchylił orzeczenia zawarte w punktach: I, II, IV i VII,

2. uniewinnił oskarżonego od zarzutów popełnienia czynów opisanych w punktach: 1, 2 i 3 aktu oskarżenia i kosztami procesu w tej części obciążył Skarb Państwa;
 3. w punkcie III ustalił, iż wskazane w nim czyny stanowiły ciąg przestępstw, poprawił podstawę prawną wymiaru kary i przyjął, w myśl art. 91 § 1 k.k., po zastosowaniu art. 37a k.k. - art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 34 § 1a pkt 1 k.k. i art. 35 § 1 k.k.;
 4. przyjął, że zaliczenie okresu zatrzymania wskazane w punkcie V odnosi się do kary z punktu III;
 5. uchylił punkt VI w części dotyczącej naprawienia szkody na rzecz Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w T.;
- II. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy”.

Wyrok zawiera także rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu.

Od powyższego wyroku kasację wywiódł Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny, który zaskarżył wyrok sądu odwoławczego w zakresie rozstrzygnięć przyjętych w punktach 3 i 4 w całości oraz w punkcie II, w zakresie orzekającym o utrzymaniu w mocy wyroku sądu I instancji w części dotyczącej orzeczenia o karze 6 miesięcy ograniczenia wolności, na korzyść oskarżonego A. K. , zarzucając mu rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k., polegające na uznaniu A. K. za winnego popełnienia tak zakwalifikowanego ciągu przestępstw mimo, iż przypisanymi czynami oskarżony wyrządził szkody w kwotach poniżej 500 zł, co zgodnie z obowiązującą w czasie orzekania przez Sąd II instancji ustawą ustalającą, iż umyślne uszkodzenie cudzej rzeczy powodujące szkodę nieprzekraczającą 500 zł stanowiło wykroczenie z art. 124 § 1 k.w. - wykluczało możliwość przyjęcia wskazanej kwalifikacji i obligowało sąd do procedowania stosownie do treści art. 400 § 1 k.p.k.

Podnosząc powyższy zarzut skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w T. w zaskarżonej części i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna w tym znaczeniu, że wywołała konieczność uchylenia w części zaskarżonego wyroku sądu odwoławczego i przekazania sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Po modyfikacjach wprowadzonych do punktu III wyroku sądu pierwszej instancji przez sąd odwoławczy, doszło do skazania A. K. za dwa czyny polegające na zniszczeniu cudzej rzeczy ruchomej, przy czym łączna szkoda wynikająca z tychże czynów, jak przyjął sąd odwoławczy w ślad za sądem pierwszej instancji, wynosiła co najmniej 800 zł. Czyny te zostały zakwalifikowane przez sąd II instancji, jako popełnione w warunkach ciągu przestępstw, dwa występki z art. 288 § 1 k.k. Jest oczywiste, że przyjęta przez sąd II instancji kwalifikacja prawna przypisanych oskarżonemu czynów nie koresponduje z zaaprobowanym przez ów sąd, a dokonanym przez organ a quo ustaleniem, że łączna wartość szkody wynosiła co najmniej 800 zł. W dacie orzekania przez sąd II instancji zniszczenie cudzej rzeczy ruchomej stanowiło przestępstwo, jeśli wartość szkody przekraczała 500 zł. Przepis art. 124 § 1 k.w. w brzmieniu obowiązującym tak w dacie popełnienia przypisanych skazanemu czynów, jak i w dacie orzekania przez sąd odwoławczy, przewidywał, iż karze aresztu, ograniczenia wolności lub grzywny podlega ten, kto cudzą rzecz umyślnie niszczy, uszkadza lub czyni niezdatną do użytku, jeżeli szkoda nie przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia. Zgodnie zaś z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 września 2016 r. od dnia 1 stycznia 2017 r. (Dz. U. z 2016 r., poz. 1456) minimalne wynagrodzenie za pracę wynosiło 2000 zł. Pamiętać przy tym należy, że zgodnie z poglądem utrwalonym w orzecznictwie, przy orzekaniu w sprawach o czyny przeciwko mieniu, w odniesieniu do których od dnia 9 listopada 2013 r. kryterium uznania takiego zachowania za przestępstwo lub wykroczenie stanowił określony w Kodeksie wykroczeń wskaźnik minimalnego wynagrodzenia za pracę, należało mieć na uwadze minimalne wynagrodzenie z daty orzekania w przedmiocie odpowiedzialności za taki czyn, a nie z daty jego popełnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 sierpnia 2015 r., sygn. II KK 209/14; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2017 r., III KK 412/17, LEX nr 2390672).

W tym stanie rzeczy jest więc oczywiste, że przynajmniej jeden z przypisanych A. K. czynów nie mógł wyczerpywać znamion przestępstwa, stanowiąc co najwyżej wykroczenie. Brak było zatem podstaw do zakwalifikowania

obu tych czynów jako wyczerpujących znamiona występku z art. 288 § 1 k.k. popełnionych w warunkach ciągu przestępstw. I w tym zakresie autor kasacji ma niewątpliwie rację.

Ani wyrok sądu II instancji, ani treść pisemnych motywów jego orzeczenia, ani wreszcie materiał dowodowy zawarty w aktach sprawy, nie dają jednak podstaw do twierdzenia, że wysokość szkody wyrządzonej każdym z czynów przypisanych skazanemu w punkcie III wyroku sądu meriti, zmodyfikowanym w postępowaniu apelacyjnym, wynosiła nie więcej niż 500 zł. W każdym razie takiego ustalenia nie poczynił organ ad quem.

Rozwijając powyższy wątek wskazać trzeba, że z wyroku sądu odwoławczego jednoznacznie wynika, że organ ten, na etapie orzekania, nie ustalał wysokości szkody wyrządzonej każdym z powyższych czynów z osobna, gdyż na skutek niedopatrzeń uznał, że wystarczające jest ustalenie łącznej wysokości szkody wyrządzonej tymi dwoma czynami. Treść zaskarżonego orzeczenia wskazuje, iż w tym zakresie organ ad quem w pełni podzielił ustalenia sądu pierwszej instancji, z których wynikało, że łączna szkoda wynosiła co najmniej 800 zł. Trafności tej konstatacji nie podważa również wywód zawarty w uzasadnieniu wyroku sądu odwoławczego. Przede wszystkim wynika z niego jednoznacznie, że nad kwestią wysokości szkody wyrządzonej czynami przypisanymi w zmodyfikowanym punkcie III wyroku sądu pierwszej instancji organ ad quem zaczął się zastanawiać dopiero po wydaniu zaskarżonego orzeczenia. Oznacza to, że konstatacje zawarte w uzasadnieniu wyroku sądu odwoławczego nie wyznaczyły treści zaskarżonego rozstrzygnięcia, a co za tym idzie nie mogły wpływać na treść orzeczenia Sądu Najwyższego wydanego po rozpoznaniu kasacji wniesionej na korzyść skazanego, w której zakwestionowano prawidłowość tego rozstrzygnięcia. Sąd Okręgowy podał wszak bardzo wyraźnie, że *uwadze sądu odwoławczego umknęło jednak niestety, że wartość szkody, która, gdy czyny z punktu 4 i 5 aktu oskarżenia traktowane były łącznie jako jedno przestępstwo była równa „co najmniej 800 zł”*.

Ponadto, także na podstawie wywodów zawartych w uzasadnieniu wyroku sądu odwoławczego, nie sposób byłoby uznać, że organ ten ustalił, że wysokość szkody wyrządzonej każdym z tych czynów nie przekraczała 500 zł. Organ ad

quem wskazał co prawda, że wysokość szkody „(...) rozpatrywana indywidualnie dla każdego z czynów nie uzasadniała potraktowania ich jako przestępstw z art. 288 § 1 k.k., tylko jako wykroczeń z art. 124 § 1 k.w. z uwagi na to, że w wypadku żadnego z nich nie przekraczała kwoty 462, 50 zł”, ale z dalszych wywodów wynika, że powyższa konstatacja nie była w istocie ustaleniem faktycznym, ale uproszczonym, bezrefleksyjnym wyliczeniem polegającym na podzieleniu ustalonej kwoty szkody na pół. Uzasadniając to stanowisko sąd odwoławczy odwołał się bowiem wyłącznie do kwoty wskazanej w kosztorysie przedłożonym przez pokrzywdzoną, zauważając, iż wynikało z niego, „że wymiana obu wybitych przez oskarżonego szyb kosztować będzie 800 zł (k. 245), a więc, że początkowe przedstawione przez nią szacunki uwzględnione przy sporządzeniu aktu oskarżenia były zawyżone” (s. 6 uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego). Z dokumentu, do którego odwołał się ten sąd wynikał zaś jedynie łączny koszt wymiany obu wybitych szyb, bez rozbicia na koszty wymiany każdej z szyb z osobna. W tej sytuacji, nawet gdyby brać pod uwagę samo uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego należałoby uznać, iż jedynym ustaleniem jakie sąd poczynił było ustalenie łącznej wysokości szkody wyrządzonej czynami przypisanymi skazanemu w zmodyfikowanym na etapie postępowania apelacyjnego punkcie III wyroku sądu meriti.

Powyższe oznacza, że na obecnym etapie sprawy brak jest podstaw do twierdzenia, że oba z przypisanych A. K. w ww. rozstrzygnięciu czynów były wykroczeniami. Nie można bowiem wykluczyć, że jeden z tych czynów był wykroczeniem, a drugi wyczerpywał znamiona przestępstwa. Z niczego nie wynika jednak, że koszt wymiany obu szyb był jednakowy. Wręcz przeciwnie. Okoliczność, że zbite szyby nie były identyczne nakazuje przypuszczać, że szkoda wyrządzona czynem popełnionym w dniu 1 czerwca 2016 r. (zbitcie szyby drzwi balkonowych) była wyższa niż czynem popełnionym w dniu 2 czerwca 2016 r. (zbitcie szyby w łazience). Co więcej, na zasadność takiego wnioskowania wskazują zeznania M. J. która podczas przesłuchania w postępowaniu przygotowawczym podała, że koszt wymiany szyby będzie wynosił 470 zł, „a w przypadku drzwi balkonowych kwota ta może być jeszcze wyższa z uwagi na większy rozmiar szyby” (k. 63 v.).

W tym stanie rzeczy – uwzględniając zaktualizowanie się podstawy kasacyjnej z art. 523 § 1 k.p.k. – konieczne stało się uchylenie zaskarżonego

wyroku w punkcie I.3, I. 4 oraz II i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, w celu ustalenia wysokości szkód wyrządzonych każdym z czynów przypisanych A. K. w punkcie III wyroku sądu meriti. Dopiero po dokonaniu ustaleń w tej kwestii możliwe będzie stwierdzenie, czy oba z tych czynów stanowią wykroczenia, czy też wykroczeniem jest tylko jeden z nich, a następnie wydanie rozstrzygnięć w przedmiocie odpowiedzialności za te czyny.

Czyniąc te ustalenia i wydając orzeczenie kończące postępowanie przed sądem odwoławczym, organ ad quem będzie miał na uwadze nie tylko zapatrywania prawne i wskazania Sądu Najwyższego, ale i wiążący go zakaz reformationis in peius oraz przepisy traktujące o przedawnieniu karalności.

Uchylenie rozstrzygnięcia zawartego w punkcie I.3 wyroku sądu odwoławczego wywołało również konieczność uchylenia ściśle z nim powiązanych rozstrzygnięć zawartych w punkcie I.4 i w punkcie II tego orzeczenia. Rozstrzygnięcie zawarte w punkcie II należało przy tym uchylić w całości, a nie jak sugerowano w kasacji, jedynie w części utrzymującej w mocy rozstrzygnięcie o karze. Sąd odwoławczy utrzymał bowiem w mocy nie tylko rozstrzygnięcie o karze wymierzonej za te czyny, ale także ściśle związane ze skazaniem za czyny przypisane w punkcie III wyroku sądu meriti, rozstrzygnięcia dotyczące środka kompensacyjnego w postaci obowiązku naprawienia szkody (punkt VI tiret drugie orzeczenia sądu I instancji) oraz przepadku (punkt VIII orzeczenia sądu I instancji).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.